

Integritetsåret 2008

Nya lagar, lagförslag, beslut och tekniker
som påverkade den personliga
integriteten under året

Datainspektionen

Text: Per Lövgren

Form: Fredrik Karlsson

Tryckt hos Lenanders Grafiska i Kalmar (32982), i januari 2009

på Arctic Volume FSC-certifierat papper. Miljömärkt trycksak 341 145.

Integritetsåret 2008

**Nya lagar, lagförslag, beslut och tekniker
som påverkade den personliga
integriteten under året**

Datainspektionen
Januari 2009

Innehåll

Mer än 20 lagförslag påverkade den personliga integriteten under 2008.....	6
Lagförslag och myndighetsregister	8
Trafikdatalagringsdirektivet	8
FRA-lagen – avlyssning av Internet- och telefontrafik	9
Ipred – slutet för olaglig fildelning?	10
Ändamålsglidning i tänkt fetma-register	11
Integritetsskyddskommittén: Grundlagsskydda den personliga integriteten	11
IT-system ska hämta information från många myndigheter	12
Nytt register över invandrare	12
Register över alla som arbetar.....	13
Personliga integriteten bortglömd i jakten på bidragsfuskarna	13
Kritik mot samkörningsförslag.....	14
Fingeravtryck i pass	14
Ska luckan i kreditupplysningslagen täppas till?	15
Nya patientdatalagen stor utmaning för vårdgivarna	16
Vården har problem med informationssäkerheten ...	17
Datainspektionen kallas till hearing om tandregister.....	17
Datainspektionen vill se omarbetad polisdatatalag ...	18
Utblick Europa	18
Polisen i EU-länderna kan söka i varandras DNA- och fingeravtrycksregister.....	18

Enklare att utbyta information mellan brottsbekämpare i Europa	19
Otydligt EU-förslag om hur personuppgifter ska skyddas	20
Utbyte av uppgifter om dömda	20
Uppmärksammade beslut under året.	21
Datainspektionen ”förbjuder” kameraövervakning i skolor?	21
Matkedjan Ica börjar med inköpsbaserad reklam	22
IT-system för seriös brottsanmälan eller allmänt skvaller?	23
Ny teknik	24
Elektroniska spår i kollektivtrafiken.	25
...och i tvättstugan	25
Lagförslag mot obehörig avläsning av RFID-etiketter	26
Oro över GPS-övervakade fordon.	27
Bloggare vill spåras via GPS.	27
Cheferna kollade datorn – Tomas fick sparken	28
DNA-tester via Internet	28
Engla-fallet väcker tanke om centralt DNA-register	30
Kränkningar på Internet	30
Fall 1: Pirate Bay och obduktionsbilderna från Arbogafallet.	31
Fall 2: Betygsättning av läkare	31
Fall 3: Webbplats med information om dömda sexförbrytare	32
Allmänheten tycker till om övervakningssamhället	33

Mer än 20 lagförslag påverkade den personliga integriteten under 2008

Från integritetssynpunkt har 2008 varit ett mycket intressant och spännande år. Ja, frågan är om den personliga integriteten någonsin tidigare varit så i fokus som under detta år. FRA-lagen, som innebär att Försvarets Radioanstalt kommer att få signalspana även i trådbunden telefon- och Internettrafik, antogs av riksdagen. Regeringen presenterade den så kallade Ipred-lagen som bottnar i ett EG-direktiv och som är tänkt att sätta stopp för olaglig fildelning. Ett annat omdiskuterat direktiv som är på väg att införas i svensk lag är trafikdatalagringsdirektivet som innebär

att uppgifter om alla människors telefonerande, mejlande, SMS:ande och Internet-åtkomst lagras under lång tid. Under 2008 presenterades också en rad nya förslag till stora myndighetsregister och ökade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter.

Inom EU ökar utbytet av information mellan medlemsländernas brottsbekämpande

myndigheter. I näringslivet ökar GPS-övervakningen av fordon samtidigt som RFID-teknik gör att vi i allt större utsträckning lämnar elektroniska spår efter oss i allt från kollektivtrafiken till tvättstugan. 2008 var också året då ett svenskt företag lanserade DNA-självtester via Internet och en av Sveriges största matkedjor sände personliga reklamblad med erbjudanden som baseras på kundernas inköpsvanor.

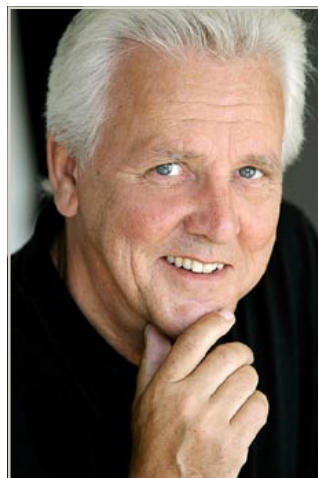
Datainspektionen har till uppgift att se till att din personliga integritet inte kränks då uppgifter om dig databehandlas. Våra bedömningar bygger på ofta svåra

Vilket blir det samlade 'trycket' mot den personliga integriteten när man väger samman alla stora myndighetsregister och hur dessa utbyter information?

avvägningar då behovet och nyttan av en viss personuppgiftsbehandling vägs mot vilka konsekvenserna blir för den personliga integriteten. Dessa överväganden, av både oss och andra beslutsfattare, görs nästan alltid med utgångspunkt från en specifik företeelse: ett visst register eller ett visst lagförslag.

Sällan eller aldrig vägs de sammantagna konsekvenserna in. Hur kringskärs våra rättigheter inte bara av ett visst lagförslag utan av alla lagar och föreslagna lagar tillsammans? Vilket blir det samlade "trycket" mot den personliga integriteten när man väger samman alla stora myndighetsregister och hur dessa utbyter information? Hur mycket mindre blir den fredade zon vi alla har rätt till när nya tekniker som GPS och RFID används för att övervaka oss på allt fler sätt?

Med den här sammanställningen vill Datainspektionen ge en bild av hur det gångna året såg ut från integritetssynpunkt. Ambitionen är inte att ge en fullständig, heltäckande beskrivning utan att ta upp 20 av de viktigaste lagförslagen som kom under året, beskriva några av Datainspektionens mest uppmärksammade beslut och ge exempel på några av de nya tekniker som kommit att påverka den personliga integriteten.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Göran Gräslund'.

*Göran Gräslund
generaldirektör
januari 2009*

Januari

■ Datainspektionen kritiserar ett lagförslag som innebär att landstingen ska få ta del av uppgifter om läkemedelsköp från Apoteket och samköra dessa med journaluppgifter.

■ Hackare tar sig in på TV3:s webbplats och Aftonbladets mejlserver. Även csn-kortet.se där studenter får rabatt-erbjudanden får besök av hackare som kommer över personuppgifter och lösenord för 930 000 studenter. Bilddagboken.se hackas och inloggningsuppgifter för uppåt en kvarts miljon användare sprids på Internet.

■ I ett yttrande till Länsrätten uttrycker Datainspektionen oro över att kollektivtrafikbolaget Västtrafik vill långtidslagra detaljerad information om enskilda personers resor och anser att en sådan lagring innebär ett stort integritetsintrång.

■ Det så kallade Prümfördraget kommer att ge polisen i EU rätt att söka i varandras register. I ett yttrande varnar →

Lagförslag och myndighetsregister

Trafikdatalagringsdirektivet

I Sverige och övriga länder i EU ska uppgifter om alla människors telefonerande, mejlande, SMS:ande och Internet-åtkomst lagras i mellan sex månader och två år. Datainspektionen och övriga dataskyddsmyndigheter i Europa har varit starkt kritiska till det EG-direktiv som ligger till grund för lagringen och som ska vara infört i svensk lag före 15 mars 2009.

I mars 2008 lämnade Datainspektionen sina synpunkter på förslaget om hur direktivet ska införas i svensk lag. I sitt yttrande anser myndigheten bland annat att rättslig prövning är ett minimikrav för att lämna ut trafikdatauppgifter till brottsbekämpande myndigheter.

Enligt förslaget ska till exempel polisen kunna begära ut uppgifter utan domstolsbeslut och utan att personen ifråga är skäligen misstänkt för brott. Den möjligheten finns redan nu i lagen om elektronisk kommunikation men skillnaden är att det idag inte finns något krav på att operatörerna sparar uppgifter om all trafik. Med de föreslagna svenska reglerna om obligatorisk lagring av trafikuppgifter i ett år kommer sådana uppgifter att sparas i betydligt större utsträckning och riskerna för integritetsintrång blir därför större om inte utlämnandet omgärdas av strikta villkor, anser Datainspektionen.

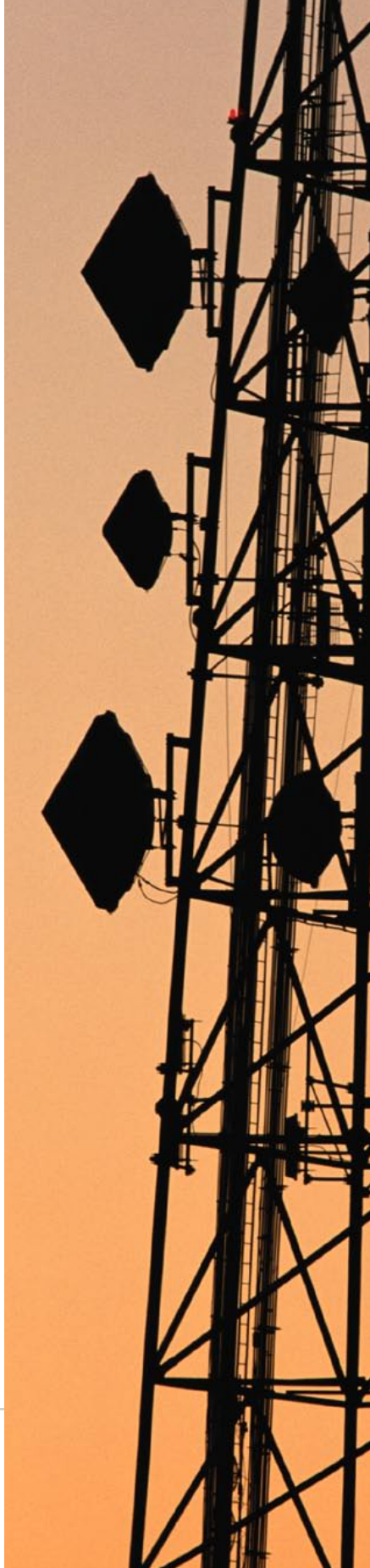
FRA-lagen – avlyssning av Internet- och telefontrafik

Den 18 juni godkände riksdagen en av årets mest omstridda och debatterade lagar, den nya signalspaningslagen eller FRA-lagen som den brukar kallas. Riksdagen röstade ja till lagförslaget med 143 röster för och 138 emot.

”FRA-lagen medför massiv kartläggning av oskyldiga”, skrev ett antal svenska forskare i en debattartikel i Dagens Nyheter. ”FRA-lagen är nödvändig för Sveriges säkerhet”, skrev Karin Enström som är riksdagsledamot och ledamot i Försvarsutskottet i en debattartikel i Aftonbladet.

Försvarets radioanstalt (FRA) har tidigare fått avlyssna radiotrafik men inte i kabeltrafik som Internet- och telefonledningar. När den nya lagen träder i kraft får FRA avlyssna även det som skickas via Internet och telefonnät, dock enbart när trafiken går över Sveriges gränser. Lagen träder i kraft 1 januari 2009 och från 1 oktober 2009 ska FRA få tillgång till trafiken från operatörerna.

Enligt betänkandet som lagts fram av Försvarsutskottet ska ett ”särskilt uppdrag” lämnas till Datainspektionen om att följa FRA:s verksamhet ur ett integritetsskyddsperspektiv. Till Datainspektionen ska en särskild referensgrupp knytas med personer som nomineras av riksdagspartierna. Dessutom ska en kommitté bestående av parlamentariker tillsättas som utifrån ska följa FRA:s verksamhet generellt från ett integritetsskyddsperspektiv. Närmare detaljer om förslaget och Datainspektionens uppdrag är fortfarande oklara.

→ Datainspektionen för att brister i förslaget faktiskt skulle kunna ge utländsk polis större möjligheter att komma åt uppgifter i svenska polisregister än den svenska polisen har.

■ Integritetsskyddskommittén presenterar sitt slutbetänkande som föreslår att skydd mot myndigheters övervakning och kartläggning av den enskildes personliga förhållanden ska skrivas in i grundlagen. Kommittén anser även att Datainspektionens roll ska breddas och utvecklas.

■ En undersökning som genomförts på uppdrag av Datainspektionen pekar på att mer än varannan ungdom i Sverige har råkat ut för att någon har skrivit oschyssta saker om dem på nätet. Hälften av ungdomarna har även varit med om att någon ljugit om dem på Internet.

Ipred – slutet för olaglig fildelning?

”Regeringens förslag till fildelarlag är ett större hot mot personlig integritet än FRA-lagen, anser flera kritiker.” Så skriver nyhetsbyrån TT om den så kallade Ipred-lagen i slutet av november 2008.

”FRA-lagen var aldrig avsedd att användas mot privatpersoner, det var en tänkbar bieffekt. Den här lagen är direkt riktad mot privatpersoner och därför är integritetsaspekterna mycket mycket viktigare”, säger Stefan B Grinneby som är chef för Sveriges IT-incidentcentrum till TT.

”Uppskattningsvis är det 1 000–2 000 individer som står för den mest omfattande uppladdningen, och som möjliggör över 90 procent av den illegala fildelning som sker i Sverige. Det är den gruppen av notoriska uppladdare av upphovsrättskyddat material som den nya lagstiftningen syftar till att sätta stopp för”, står det i ett debattinlägg i Dagens Nyheter som skrivits under av ett uppbåd av bland annat artister och författare.

Ipred står för Intellectual Property Rights Enforcement Directive och är ett EG-direktiv som nu ska införas i svensk lag. I ett yttrande från oktober 2007 sade Datainspektionen nej till ett förslag om hur direktivet skulle införas i svensk lag. Regeringen har därefter presenterat ett omarbetat förslag för riksdagen som ska fatta beslut i början av 2009. Lagändringarna föreslås börja gälla från den 1 april 2009.

När Ipred-lagstiftningen träder i kraft kan upphovsrättsorganisationer som misstänker att någon fildelat illegalt gå till domstol och begära att Internetoperatörerna lämnar ut information om vem som har använt IP-adressen ifråga. Upphovsrättsorganisationerna kan sedan själva skicka exempelvis ett varningsbrev där den misstänkte uppmanas att sluta med fildelningen. Om fildelaren struntar i varningsbrevet kan branschorganisationen välja att stämma fildelaren i domstol eller göra en polisanmälan.

Ändamålsglidning i tänkt fetma-register

”Datainspektionen säger nej till fetma-register.” Det var rubriken på ett pressmeddelande som myndigheten publicerade 1 juli.

Bakgrunden är att Socialstyrelsen vill bygga ut myndighetens centrala födelseregister så att det även lagrar uppgifter om barns längd och vikt med syftet att kartlägga överviktiga barn. Att Datainspektionen säger nej till en sådan utbyggnad beror på att uppgifter om längd och vikt för många personer är mycket känsliga, inte minst för dem som själva uppfattar att deras vikt är ett problem. Datainspektionen anser att det är ett betydande intrång i barnens personliga integritet att i ett centralt register samla uppgifterna utan samtycke från vare sig barnen själva eller deras vårdnadshavare.

Genom att bygga ut registret med uppgifter om barns längd och vikt sker en ändamålsglidning. I →

Integritetsskyddskommittén:

Grundlagsskydda den personliga integriteten

Den 23 januari 2008, efter mer än tre års arbete, presenterade Integritetsskyddskommittén sitt slutbetänkande. I betänkandet finns fyra huvudförslag:

- Ett skydd mot myndigheters övervakning och kartläggning av den enskildes personliga förhållanden ska skrivas in i grundlagen. Hemlig kameraövervakning, hemlig teleövervakning, lagring av teletrafikuppgifter, signalspaning och annan avlyssning av kommunikation mellan enskilda i trådlöst medium är exempel på intrång som man vill ska prövas noggrannare än idag, bland annat enligt proportionalitetsprincipen som innebär att samhällets krav på säkerhet vägs mot den enskildes rätt till integritet.
- Fotografering utan samtycke i privata miljöer ska i princip bli förbjudet.
- Regeringen bör årligen lämna information till riksdagen om utvecklingen inom integritetsskyddsområdet.
- Datainspektionens roll bör breddas och utvecklas.

Februari

■ En tillsyn som Datainspektionen utfört visar att känsliga personuppgifter skickas okrypterade och därmed oskyddade mellan Apoteket och en rad vårdgivare.

■ Datainspektionen yttrar sig om förslaget till ny polisdatalag och anser att förslaget är ogenomarbetat och analysen bakom det bristfällig.

■ Regeringen beslutar att en utredning ska se över lagen om allmän kameraövervakning. Utredningen ska bland annat överväga om det finns behov av att förändra eller komplettera reglerna om behandling av personuppgifter vid kameraövervakning. Arbetet ska vara klart i oktober 2009.

■ Att använda GPS i fordon för att kontrollera om de anställda arbetar avtalad tid är normalt inte →

praktiken innebär förslaget att ett helt nytt register skapas som både är ett medicinskt födelseregister och ett register med hälsouppgifter om landets alla barn.

IT-system ska hämta information från många myndigheter

Vägverket har föreslagit att det ska byggas upp ett nationellt IT-system för att kontrollera de företag som bedriver nyttotrafik. IT-systemet ska baseras på information som hämtas från en rad olika register hos bland annat Skatteverket, Arbetsmiljöverket och Försäkringskassan.

I september 2008 yttrade sig Datainspektionen om förslaget och ansåg att det är omöjligt för myndigheten att bedöma vilka konsekvenser det tänkta IT-systemet får för den personliga integriteten eftersom förslaget inte innehåller svar på frågor som hur systemet är tänkt att fungera, vilka uppgifter det kommer att innehålla och vilka som ska kunna komma åt informationen i systemet.

Nytt register över invandrare

Integrations- och jämställdhetsdepartementet remitterade under 2008 ett lagförslag om sfi-bonus, en prestationsbaserad ersättning som ska stimulera nyanlända invandrare att snabbare lära sig svenska. Förslaget innebär att kommunerna kommer att samla in och behandla delvis känslig information om invandrare och att det skapas en central databas hos Statens skolverk.

När Datainspektionen i juni 2008 yttrar sig om lagförslaget riktar myndigheten kritik mot att det inte innehåller några bestämmelser om hur personuppgifterna får behandlas. Datainspektionen anser att ett myndighetsregister av det här slaget, som innehåller ett stort antal registrerade och som har ett särskilt

känsligt innehåll, inte ska införas om det inte i lag är reglerat för vilka ändamål som personuppgifterna får behandlas, vilka personuppgifter som får behandlas, vilken information som ska lämnas till dem som registreras samt hur länge personuppgifterna får sparas i systemet.

Register över alla som arbetar

Arbetsmarknadsdepartementet remitterade under 2008 ett förslag om obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Förslaget innebär att ett nytt, mycket omfattande register inrättas som kommer att samla in personuppgifter från Skatteverket, Försäkringskassan, arbetslöshetskassorna och Alfa-kassan och spara dessa under lång tid.

I sitt yttrande från augusti 2008 säger Datainspektionen nej till förslaget att samla uppgifter som personnummer, inkomster, medlemskap i arbetslöshetskassa och till och med sjukskrivningar för i princip alla personer som arbetar i Sverige bara för att hantera försäkringsavgifter för personer som valt att inte vara medlemmar i en arbetslöshetskassa.

Regeringen har sedermera klargjort att den inte har för avsikt att gå vidare med förslaget.

Personliga integriteten bortglömd i jakten på bidragsfuskarna

Under 2008 lade delegationen mot felaktiga utbetalningar (FUT-delegationen) fram ett betänkande med förslag till åtgärder som är tänkta att minska felaktiga utbetalningar inom välfärdssystemen. Det kan röra sig om felaktiga betalningar som orsakas av brister i hanteringen hos de utbetalande myndigheterna eller av oavsiktliga eller avsiktliga fel från personer som använder sig av välfärdssystemen.

→ tillåtet enligt personuppgiftslagen. Den kontrollen kan göras på mindre integritetskränkande sätt, skriver Datainspektionen i sitt beslut efter att ha inspekterat ett företag.

Mars

■ Enligt förslaget till lag om lagring av uppgifter om telefon- och Internettrafik ska brottsbekämpande myndigheter kunna begära ut uppgifter utan domstolsbeslut och utan att personen ifråga är skäligen misstänkt för brott. I sitt yttrande anser Datainspektionen att striktare regler behövs vid utlämnande av dessa uppgifter.

■ Datainspektionen beviljar svenska banker ett undantag från den regel i personuppgiftslagen som säger att det är förbjudet för andra än myndigheter att behandla personuppgifter om lagöverträdelse. Det gör att svenska banker får utbyta information om IP-adresser som använts för bedrägeri- och intrångsförsök mellan sig själva och banker i Norge och Danmark.

Flera av de åtgärder som föreslås innebär en ny, omfattande insamling av uppgifter om enskilda personer, utökat utbyte av sådana uppgifter mellan myndigheter och förändrade användningsområden för informationen som samlas in.

– Men i betänkandet finns överhuvudtaget inga överväganden om hur den personliga integriteten kommer att påverkas av den här omfattande behandlingen av personuppgifter, säger Datainspektionens generaldirektör Göran Gräslund när myndigheten yttrar sig om betänkandet i november 2008.

Kritik mot samkörningsförslag

I januari kritiserar Datainspektionen ett lagförslag som innebär att landstingen ska få ta del av uppgifter om läkemedelsköp från Apoteket och samköra dessa med journaluppgifter. Bland annat saknas en grundlig analys av vilka vinsterna av denna samkörning skulle bli och om dessa står i proportion till det integritetsintrång som förslaget innebär.

Fingeravtryck i pass

Justitiedepartementet remitterar ett förslag om hur fingeravtryck ska registreras i svenska pass. Redan idag lagras en digital bild av passinnehavaren i en datakrets som är inbäddad i passet. I framtiden ska även fingeravtrycksinformation lagras i datakretsen. Enligt förslaget ska fingeravtryck registreras för alla utom barn under sex år. När Datainspektionen i november yttrar sig anser myndigheten dock att det ännu är alltför oklart om fingeravtrycken hos yngre barn är tillförlitliga. Inspektionen delar europeiska datatillsynsmannens bedömning att åldersgränsen bör ligga vid 14 år eller möjligen strax under.

Ska luckan i kreditupplysningslagen täppas till?

I september 2008 meddelade Datainspektionen att myndigheten är positiv till det förslag om ändringar i kreditupplysningslagen som innebär att det i praktiken ställs samma krav på kreditupplysning på Internet som på övrig kreditupplysningsverksamhet och som därmed täpper till en lucka i gällande lagstiftning.

En av kreditupplysningslagens centrala tankegångar är att kreditupplysningsinformation endast ska lämnas ut till den som har ett legitimt behov av upplysningen. Den omfrågade ska dessutom få en kopia av den kreditupplysning som lämnats ut för att kunna kontrollera att uppgifterna är korrekta. Genom att söka skydd bakom yttrandefrihetsgrundlagen har webbplatser kunnat lämna ut kreditupplysningar utan att följa dessa regler och lämna ut kreditupplysningar till vem som helst.

– Hur många enskilda som kommit i kläm på grund av den här upplysningsverksamheten kommer aldrig att kunna kartläggas. Det finns ingen statistik som visar i vilken omfattning enskilda personer exempelvis gått miste om arbeten och förtroendeuppdrag eller utan kännedom drabbats av grannars och bekantas avund eller förakt som en följd av att kreditupplysningar lämnats ut via databaser på Internet. Nu har vi en möjlighet att sätta stopp för det, säger Datainspektionens generaldirektör när myndigheten yttrar sig om lagändringarna.

Ändringarna i kreditupplysningslagen föreslås träda i kraft under 2009.

Register för djurskyddskontroll

I en promemoria från Jordbruksdepartementet föreslås att det ska byggas upp ett centralt register med uppgifter om djurskyddskontroll. I ett yttrande från december 2008 riktar Datainspektionen kritik mot förslaget eftersom det bland annat inte tillräckligt tydligt framgår vilka uppgifter som ska registreras i det föreslagna registret. I lagförslaget saknas dessutom en utvärdering av om fördelarna med detta nya register uppväger det integritetsintrång som det innebär.

Lagförslag om telefonavlyssning

I oktober antog riksdagen ett lagförslag som innebär att Säpo får större befogenheter än tidigare bland annat när det gäller telefonavlyssning av misstänkta. Den nya lagen ersätter en lag från 1952 som varit tillfällig och som förlängts mer än 40 gånger. Även den nya lagen är tillfällig och ska gälla till 2012.

■ Även ett antal multinationella företag beviljas undantag från regeln om lagring av brottsuppgifter. Företagen vill införa IT-system för anonyma brottsanmälningar som gör det möjligt för anställda att anmäla lagbrott på den egna arbetsplatsen.

April

■ Efter en inspektion konstaterar Datainspektionen att det finns brister i det journalsystem som används på flera sjukhus i Region Skåne som gör att det går att se onödigt mycket information om de kontakter som patienten haft med sjukvården.

■ "Skydda ungdomar bättre på nätet genom att göra det lättare för åklagare att åtala för förtal. Stärk integriteten i arbetslivet och inför krav på tillstånd för den arbetsgivare som vill kontrollera sina anställda med tekniska medel. Inrätta en ny Integritetsinspektion och skrota Datainspektionen." Det säger Tobias Krantz som är ordförande i folkpartiets integritetsgrupp när partiet →

Nya patientdatalagen stor utmaning för vårdgivarna

Den 1 juli 2008 trädde patientdatalagen i kraft samtidigt som vårdregisterlagen och patientjournalagen upphörde att gälla. Den kanske största nyheten i den nya lagen är att den gör det möjligt för vårdgivare att införa så kallad sammanhållen journalföring vilket innebär att flera vårdgivare kan komma åt varandras elektroniska patientjournaler. Lagen gör det dessutom möjligt för vårdgivaren att ge patienten direkt åtkomst till sin journal via exempelvis Internet.

Patientdatalagen ställer nya krav på säkerheten och de tekniska lösningarna och är en stor utmaning för IT-ansvariga, informationssäkerhetsansvariga och personuppgiftsansvariga inom vården. Ska patienter kunna komma åt sin journal via Internet krävs säker identifiering av patienten med hjälp av exempelvis e-legitimation. En patient ska kunna spärra uppgifter, både för vårdenheter hos en viss vårdgivare men även för andra vårdgivare vid sammanhållen journalföring. Spärrade uppgifter ska dock kunna visas vid speciella omständigheter.

Som patient har man dessutom rätt att efter begäran hos vårdgivaren få information om vilken vårdenhet

som har haft åtkomst till information i patientjournalen och vid vilken tidpunkt åtkomsten skett.

Datainspektionen är tillsynsmyndighet för hur patientuppgifter hanteras inom hälso- och sjukvården medan Socialstyrelsen är tillsynsmyndighet och ska se till att vårdgivarna för journaler enligt gällande regler.

Vården har problem med informations säkerheten

I en artikel i IT i vården från april 2008 intervjuas datavetaren Rose-Mharie Åhlfeldt om informations säkerheten inom den svenska hälso- och sjukvården. Hon menar att det finns stora problem med säkerheten vid hantering av patientinformation på alla nivåer av den svenska hälso- och sjukvården. Bland problemen finns alltför generös behörighetstilldelning, att man använder lösenord i stället för exempelvis smarta kort och att lösenorden dessutom är för långa och krångliga vilket leder till att personalen skriver upp dem på lappar.

Datainspektionen kallas till hearing om tandregister

När propositionen om statligt tandvårdsstöd bereddes skickades förslaget ut på remiss. Trots att propositionen innehöll ett förslag om ett nytt riksomfattande register med känsliga uppgifter om alla vuxna svenskers tandhälsa, var Datainspektionen inte remissinstans. När detta upptäcktes kallades Datainspektionen i början av mars 2008 till en hearing i Socialutskottet. Där överlämnade myndigheten en PM med kritik mot brister i integritetsskyddet. Utskottet lyssnade på Datainspektionens kritik vilket ledde till ändringar i det slutliga förslaget.

→ publicerar sin rapport
"Integritet i en ny tid".

Maj

■ Datainspektionen och Rikspolisstyrelsen bildar en gemensam samrådsgrupp med målet att ta fram konstruktiva lösningar för hur Polisens register kan utformas för att göra brottsbekämpningen effektivare samtidigt som den personliga integriteten skyddas.

■ Antalet skolor som använder kameraövervakning har ökat med över 150 procent under de senaste åren, visar en undersökning som Datainspektionen utfört.

■ Regeringen beslutar att tillsätta en utredning som bland annat ska titta på om polisen ska ha rätt att använda prover ur PKU-biobanken i brottsutredningar. Utredningen ska vara klar 2010.

Juni

■ Förslaget om hur personuppgifter ska skyddas när de sänds →

Datainspektionen vill se omarbetad polisdatalag

Den 28 februari 2008 yttrar sig Datainspektionen om det förslag till ny polisdatalag som arbetats fram inom Justitiedepartementet. I yttrandet avstyrker Datainspektionen lagförslaget och anser att analysen är bristfällig, att förslaget inte beskriver polisens nuvarande och framtida behov, att bestämmelserna för hur polisens register ska gallras är ogenomtänkta och att reglerna för när polisen får samla in information är "mycket tillåtande".

Datainspektionen rekommenderar att lagförslaget inte genomförs utan att det i stället tillsätts en kommitté som ska utarbeta ett lagförslag som även tar hänsyn till den personliga integriteten.

Utblick Europa

Polisen i EU-länderna kan söka i varandras DNA- och fingeravtrycksregister

Den 23 juni 2008 antog EU:s ministerråd det så kallade Prümrådsbeslutet som ger polisen i EU-länderna rätt att söka i varandras DNA-, fingeravtrycks- och fordonsregister. När Datainspektionen i januari lämnade synpunkter på departementspromemorian "Godkännande av Prümrådsbeslutet" pekade myndigheten på en rad brister i förslaget.

Bland annat kan det faktiskt bli möjligt för utländsk polis att komma åt uppgifter i svenska register i situationer då svensk polis inte får använda samma uppgifter. Det här problemet riskerar att uppstå då utländsk polis vill söka i det svenska fingeravtrycksregistret i brottsförebyggande syfte. Länderna inom

EU har olika regler för den nationella polisens brottsförebyggande arbete, exempelvis kriminalunderrättelseverksamhet mot personer som inte är misstänkta för konkreta brott. I Sverige finns det tydliga regler som bestämmer och begränsar vilka personuppgifter som den svenska polisen får ta del av i sitt brottsförebyggande arbete. Enligt fördraget ska det frågande landets nationella lagstiftning avgöra om polisen får söka i ett annat lands register. Det innebär att polis från ett EU-land som inte har samma begränsningar för hur brottsförebyggande arbete ska bedrivas, kan få söka i det svenska fingeravtrycksregistret när svensk polis inte får göra det.

Det är respektive land som bestämmer vilka kategorier av personer som ska lagras i landets fingeravtrycks- och DNA-register och vilka regler som ska gälla för gallring av registren. Flera länder i EU har bestämmelser som medger en betydligt mer omfattande registrering än vad som tillåts i Sverige och tillämpar dessutom mycket långa gallringstider, även när det gäller uppgifter om frikända. Datainspektionen menar att det måste finnas regler som säkerställer att uppgifter om exempelvis vittnen, målsäganden eller oskyldiga inte lämnas ut vid dessa sökningar.

Prümrådsbeslutet ska träda i kraft i slutet av augusti 2009. Då ska eventuella ändringar i nationell lagstiftning vara införda.

Enklare att utbyta information mellan brottsbekämpare i Europa

EU har även antagit ett rambeslut vars syfte är att underlätta informationsutbytet mellan brottsbekämpande myndigheter i medlemsländerna. Justitiedepartementet har lagt fram ett förslag om hur rambeslutet ska införas i svensk lag.

I november 2008 yttrade sig Datainspektionen över förslaget och ansåg att det är så pass bristfälligt att det

→ mellan polismyndigheterna i EU är otydligt och svårt att tillämpa, anser Datainspektionen i sitt yttrande.

■ Ett lagförslag om bonus till invandrare som lär sig svenska har presenterats. Förslaget bygger på att en central databas skapas hos Statens skolverk. I sitt yttrande anser Datainspektionen att det bör regleras i lag hur personuppgifterna för den här bonusen behandlas.

■ Datainspektionen föreslår att regeringen tar fram särskild lagstiftning för att minimera de integritetsrisker som DNA-självtester medför eftersom dessa gör det enkelt att testa en annan persons DNA utan dennes vetskap.

■ Riksdagen antar den så kallade FRA-lagen som ska träda i kraft den 1 januari 2009.

■ EU:s ministerråd antar det så kallade Prüm-rådsbeslutet som ger polisen i EU-länderna rätt att söka i varandras DNA-, fingeravtrycks- och fordonsregister.

inte bör antas. I förslaget saknas bland annat definitioner av vad som är en "utländsk behörig brottsbekämpande myndighet" och vad som är brottsutredning och kriminalunderrättelseverksamhet, som är de två verksamheter som ska omfattas av informationsutbytet.

Otydligt EU-förslag om hur personuppgifter ska skyddas

I juni riktar Datainspektionen kritik mot ett förslag om hur personuppgifter ska skyddas när de sänds mellan polismyndigheterna i EU. Myndigheten anser att förslaget är otydligt och svårt att tillämpa.

Förslaget omfattar bara skydd av personuppgifter som skickas mellan polismyndigheter i olika EU-länder, inte uppgifter som samlas in i det egna landet. Det innebär att olika regler kommer att gälla för uppgifter i en och samma databas beroende på om de samlats in nationellt eller om de skickats från andra medlemsstater, vilket gör förslaget svårt att tillämpa för de brottsbekämpande myndigheterna.

Även den Europeiske datatillsynsmannen (EDPS) och cheferna för dataskyddsmyndigheterna i EU:s medlemsstater har kritiserat förslaget. Förslaget antogs på EU-nivå den 27 november 2008.

Utbyte av uppgifter om dömda

I november godkänner riksdagen ett utkast till rambeslut om utbyte av uppgifter ur kriminalregister mellan EU-länderna. Informationsutbytet gäller personer som dömts för brott, även de som dömts till bötesstraff. Varje medlemsstat som meddelar en dom mot en medborgare från ett annat EU-land ska snarast informera det landet om domen. Landet som personen kommer ifrån ska sedan lagra informationen.

Uppmärksammade beslut under året

Datainspektionen "förbjuder" kameraövervakning i skolor?

"Kameraövervakningen på skolorna är olaglig". Så skrek rubriken på Dagens Nyheters debattsida den 2 oktober 2008. I debattinlägget skriver Datainspektionens generaldirektör att myndigheten inspekterat kameraövervakningen i sju skolor. För sex av skolorna underkänns användningen av samtliga övervakningskameror under dagtid på ordinarie skoldagar. För den sjunde skolan, som har ett 60-tal övervakningskameror, godkänns ett tiotal under dagtid. De kameror som godkänns används för att övervaka datorförvaringsrum där skolan har haft problem med stölder.

"Vår bedömning är att skolvärlden går mot en övervakningsnivå som vi på andra arbetsplatser skulle reagera mycket starkt emot", skriver generaldirektören i debattinlägget.

Myndighetens beslut grundas på en samlad bedömning som tar hänsyn till en rad faktorer för att avgöra om kameraövervakningen följer eller strider mot personuppgiftslagen, som är den lag som reglerar kameraövervakning på platser dit allmänheten inte har tillträde.

Skolor som vill införa kameraövervakning måste göra en analys av vilka problem de vill lösa med övervakningen och var och när dessa problem inträffar, detta för att begränsa tiden och omfattningen av övervakningen. Skolorna måste även undersöka om dessa problem kan lösas på andra, mindre integritetskränkande sätt. Upprepad skadegörelse, våldsbrott och stölder är rimliga motiv för att överväga kameraövervakning i skolor även dagtid, men kameraövervakning

Juli

■ Den nya patient-datalagen träder i kraft. Lagen ersätter både lagen om vårdregister och patientjournalagen. Nu ska olika vårdgivare kunna få direkt åtkomst till varandras journaler och patienter ska kunna få läsa sina journaler via Internet.

■ Datainspektionen säger nej till Socialstyrelsens förslag att lagra uppgifter om barns längd och vikt i en central databas med syftet att kartlägga överviktiga barn.

■ Bostadsbolag får inte använda loggfilerna i sitt elektroniska nyckelsystem för att spåra vem som smutsat ner i tvättstugan, slår Datainspektionen fast i ett beslut.

■ Datainspektionen beslutar att inleda tillsyn mot Försvarets Radioanstalt (FRA) efter att ha tagit emot klagomål som ifrågasätter FRA:s hantering av personuppgifter under tiden 1994–1997. Efter tillsynen redovisar Datainspektionen att den inte har några anmärkningar på hur FRA då hanterade personuppgifter men att →

får till exempel inte användas för att se vem som glömt ställa tillbaka sin bricka i matsalen.

Strax efter att beslutet tagits publicerade Datainspektionen en checklista som ska göra det enklare för skolor att avgöra om kameraövervakningen strider mot personuppgiftslagen. Checklistan finns att hämta kostnadsfritt på myndighetens webbplats.

Sex av de sju skolorna har överklagat Datainspektionens beslut till länsrätten i Stockholm. Fortsättning följer under 2009...

Matkedjan Ica börjar med inköpsbaserad reklam

Under 2008 började matkedjan Ica arbeta med inköpsbaserad reklam i stor skala. Ica registrerar vilka varor som alla som har kundkort köper och skickar sedan ut skraddarsydd reklamblad till kunderna. Den som köper mycket chips, tvättmedel eller hundmat erbjuds rabatt på just sådana varor.

”Många inser inte hur väl kartlagda de är genom kundkortet. Vad vi handlar avslöjar det mesta om oss”, skrev Dagens Nyheter i en artikel om Ica:s skraddarsydda rabatter.

Den databas som Ica använder för sina reklamutskick innehåller bland annat namn, adress, telefonnummer, kön och födelsedatum för alla kortkunder. Dessutom lagras uppgifter om de varor som inhandlats vid varje köptillfälle och vilken butik kunden handlat i. Databasen innehåller uppgifter om miljontals kunder.

En kortkund kan begära att Ica inte längre skickar inköpsbaserad reklam men även om kunden avböjt reklam så fortsätter företaget att samla in information om kundens inköp.

Datainspektionen inspekterade Ica i början av november 2008 och kunde då konstatera att det inte finns några hinder för att företaget skickar ut den här

Ica lagrar uppgifter om alla varor som kunder med kundkort handlar. Baserat på inköpen skickas sedan skräddarsydda reklamblad ut till kunderna.

typen av reklam till sina kunder eftersom kunderna har lämnat sitt samtycke efter att ha fått tydlig information.

IT-system för seriös brottsanmälan eller allmänt skvaller?

Regler i USA har lett till att multinationella företag vill införa IT-system som gör det möjligt för anställda att rapportera brott mot lagar och företagets egna etiska standarder. Anmälningarna, som kan vara anonyma, samlas i en särskild databas som vanligen är placerad i USA. Den här typen av brottsanmälningar kallas på engelska för whistleblowing.

System av den här typen kommer sannolikt att hantera uppgifter om lagöverträdelse. Grundregeln i personuppgiftslagen är att bara myndigheter får behandla brottsuppgifter. Företag som vill hantera sådana uppgifter måste ansöka om undantag från

Stora brister i hur skolor hanterar personuppgifter

Det finns stora brister i hur skolor hanterar personuppgifter om elever och föräldrar i sina IT-system. Det visar en omfattande kartläggning som Datainspektionen gjorde under 2008.

Vanliga fel som begås på skolorna är att det inte kontrolleras om och hur uppgifter om gamla elever gallras bort från IT-systemen, att känsliga personuppgifter registreras utan samtycke från vare sig elever eller föräldrar och att IT-system kan nås via webben utan tillräckligt hög säkerhet.

För att komma tillrätta med problemen har Datainspektionen tagit fram en checklista som riktar till skolor och som tar upp de vanligaste misstagen som begås. Checklistan kan hämtas kostnadsfritt på www.datainspektionen.se.

→ FRA:s nuvarande rutiner för gallring av personuppgifter bör ses över.

Augusti

■ Via en kod registrerar nykterhetsorganisationen IOGT-NTO uppgifter om medlemmars religiösa övertygelse i sitt medlemsregister vilket är ett brott mot personuppgiftslagen, konstaterar Datainspektionen efter en tillsyn.

■ Datainspektionen riktar kritik mot det förslag om obligatorisk arbetslöshetsförsäkring som lagts fram av arbetsmarknadsdepartementet. Förslaget innebär att ett nytt, mycket omfattande register inrättas och att uppgifter samlas in från Skatteverket, Försäkringskassan, arbetslöshetskassorna och Alfa-kassan.

September

■ En omfattande kartläggning som Datainspektionen har utfört visar att det finns stora brister i hur skolor hanterar personuppgifter om elever och föräldrar i sina IT-system.

förbudet. Datainspektionen har under 2008 beviljat en rad multinationella företag sådant undantag.

– I den här typen av system finns det alltid en risk för felaktiga utpekanden och konsekvenserna för den som blir felaktigt anklagad är svåra att överblicka. Från integritetsskyddssynpunkt är det inte bra att det byggs upp databaser som riskerar att innehålla vad som kan betecknas som allmänt skvaller, varnar dock Datainspektionens generaldirektör Göran Gräslund i ett pressmeddelande från 27 mars 2008 då det första undantaget beviljades.

Ny teknik

Ett av Datainspektionens uppdrag är att följa teknikutvecklingen för att på ett tidigt stadium upptäcka och förebygga hot mot den personliga integriteten.

RFID och GPS är två tekniker som är på stark frammarsch. RFID är en speciell radioteknik som gör det möjligt att på avstånd läsa information som lagras i minneskretsar. En RFID-krets kan vara mindre än ett riskorn i storlek och tekniken används i allt från elektroniska biljetter i kollektivtrafiken till nycklar i bostadshus. Oavsett användningsområde finns en gemensam nämnare: de elektroniska spår som användarna lämnar efter sig. GPS är ett system för satellitnavigering som gör det möjligt att exakt positionera föremål.

Datainspektionen har under 2008 handlagt flera ärenden som rör dessa två tekniker. 2008 var också året då den tekniska utvecklingen gått så långt att ett svenskt företag började erbjuda DNA-självtester via Internet.

Elektroniska spår i kollektivtrafiken...

Västtrafik, som ansvarar för kollektivtrafiken i Västra Götalandsregionen, var tidigt ute med att införa "smarta" biljetter som bygger på RFID-teknik. När en resenär använder sin elektroniska biljett registreras automatiskt resehistorik som kortnummer, datum, klockslag och hållplats. Om kortinnehavaren har registrerat sitt kort hos trafikbolaget kopplas kortnumret samman med personnummer, namn och adress vilket gör att det elektroniska spåret från kortet, resehistoriken, kan kopplas till en viss person.

Under 2007 inspekterade Datainspektionen Västtrafik och bedömde då att bolaget får spara personanknuten resehistorik i cirka 60 dagar och att uppgifterna därefter ska avidentifieras så att de inte kan knytas till en specifik person.

Västtrafik anser att reseinformationen är allmän handling som varken får gallras efter en viss tid eller avidentifieras och har därför överklagat Datainspektionens beslut till Länsrätten.

– Det är oacceptabelt från integritetssynpunkt om slutresultatet av Västtrafiks överklagande blir att detaljerad information om enskilda personers resor kommer att sparas under lång tid utan att det behövs, kommenterar Datainspektionens generaldirektör Göran Gräslund myndighetens yttrande till länsrätten.

Flera andra kollektivtrafiksbolag arbetar med att införa samma smarta biljetter som Västtrafik, däribland Skånetrafiken och Storstockholms Lokaltrafik (SL).

...och i tvättstugan

"Tvättstugesyndare kommer lättare undan", "Smutsgrisar får inte spåras", "Bostadsbolag får inte leka tvättstugepolis". Det är några av de tidnings-

Storstockholms Lokaltrafik (SL) började under 2008 att införa smarta elektroniska biljetter i Stockholms lokaltrafik. Dessa biljetter gör att det går att spåra trafikanternas resor på ett sätt som tidigare inte var möjligt

■ Datainspektionen yttrar sig och är positiv till det förslag om ändringar i kreditupplysningslagen som i praktiken ställer samma krav på kreditupplysning på Internet som övrig kreditupplysningsverksamhet och som därmed täpper till en lucka i gällande lagstiftning.

■ Vägverket föreslår att det ska utvecklas ett nytt nationellt IT-system för att kontrollera företag som bedriver nyttotrafik. I förslaget är så många frågor obesvarade att det är omöjligt att bedöma systemets konsekvenser för den personliga integriteten, skriver Datainspektionen i sitt yttrande.

■ Storstockholms Lokaltrafik (SL) börjar sälja sitt nya elektroniska resekort som bygger på RFID-teknik som gör det tekniskt möjligt att spåra trafikanters resor.

Oktober

■ Kameraövervakning som sker dagtid inomhus på skolor strider i många fall mot reglerna i personuppgiftslagen, slår Datainspektionen fast →

rubriker som stod att läsa i juli 2008, dagarna efter Datainspektionens beslut att det inte är tillåtet att använda logguppgifter från elektroniska nycklar för att ta reda på vem som smutsat ner i tvättstugan.

Elektroniska nycklar för bostadshus bygger på RFID-teknik och lämnar spår på ett sätt som vanliga nycklar inte gör. När ”nyckeln” hålls upp mot en läsare registreras det i en logg i fastighetsförvaltarens datorsystem. Den loggen kan till exempel innehålla information om när en viss dörr öppnades och vilken lägenhet som den elektroniska nyckeln tillhör.

– Elektroniska nycklar ska användas för att öppna och stänga dörrar. Vår grundinställning är därför att man ska vara restriktiv med hur informationen i passageloggarna används, sade Datainspektionens generaldirektör i samband med att myndigheten förelade ett fastighetsbolag att upphöra med att använda loggarna för att ta reda på vem som inte skött sig i tvättstugan.

Lagförslag mot obehörig avläsning av RFID-etiketter

I oktober 2008 kräver två folkpartistiska riksdagsledamöter i en motion till riksdagen att det stiftas lagar som reglerar framför allt dold RFID-avläsning riktad mot människor på allmänna och offentliga platser.

”Globalt pågår just nu en skenande utveckling där produkter som alltifrån klädesplagg till skrifter och körkort får en RFID-tag kopplad till sig. Detta bär med sig integritetsproblem för den enskilde individen då RFID-taggar ofta sitter kvar i exempelvis kläder, skor och andra varor vi bär med oss. Via antenner kan då enskilda personer, företag, myndigheter med mera och i det förlängda loppet också obehöriga följa vad vi bär eller har på oss och därmed identifiera och kartlägga oss och våra köpbeteenden, livsval och preferenser. Detta blir en slags fortsättning

och förlängning på övervakningskameror”, skriver riksdagsledamöterna i motionen.

Oro över GPS-övervakade fordon

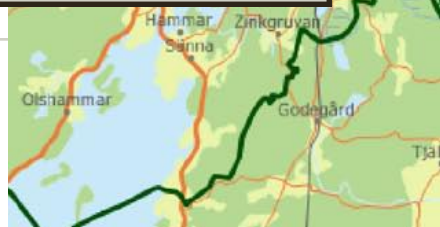
I februari 2008 slår Datainspektionen fast att GPS-positionering inte får användas av företag för att rutinmässigt kontrollera att personalen följer avtalade arbetstider. Myndigheten hade tagit emot klagomål som rörde ett företag som utrustat sina servicebilar med en speciell typ av GPS som via mobiltelefonnätet löpande rapporterar bilens position till ett centralt system. Klagomålen beskrev att de anställda känner sig bevakade och att de är rädda för vad bolaget kan komma att använda de insamlade uppgifterna till. →

Bloggare vill spåras via GPS

”Nu kan du följa bröderna Schulmans varenda fotsteg, och läsa deras fyller-sms i realtid.” Så skrev Dagens Nyheter den 1 april 2008 då de två bröderna lanserade ”humorportalen” 1000apor (www.1000apor.se). Med GPS-teknik ska besökarna hela tiden kunna se var bröderna befinner sig. Dessutom ska all sms-korrespondens publiceras ocensurerat på sajten.

Medan Datainspektionen manar arbetslivet till restriktiv användning av GPS för att övervaka sina anställda, gör bröderna Schulman precis tvärtom, och låter sig konstant positioneras via sin gemensamma webbsida.

→ efter att ha inspekterat sju skolor. För sex av de sju skolorna förbjuds alla kameror dagtid. För den sjunde skolan, som hade ett 60-tal övervakningskameror, godtas användningen av ett tiotal av dessa även fortsättningsvis under dagtid.

■ De handikappades riksförbund har lämnat ut uppgifter om sina medlemmar till ett försäkringsbolag i kommersiellt syfte. Datainspektionen anser att personuppgifterna är känsliga och förelägger därför förbundet att sluta lämna ut dessa.

■ Under hösten 2007 riktade Datainspektionen kritik mot att polisen inte skötte gallringen av fingeravtrycksregistret enligt de direktiv som kom 2005. I ett pressmeddelande rapporterar polisen nu att fingeravtrycksregistret har genomgått en omfattande rensning. Hälften av alla i registret, närmare 100 000 personer, har gallrats bort.

■ Personuppgiftslagen fyller tio år. Lagen trädde i kraft 24 oktober 1998.

■ Socialdemokraterna lägger fram en motion att inrätta en integri- →

I sitt beslut anser Datainspektionen att det inte finns några principiella hinder mot att företaget använder GPS i sina fordon för arbetsplanering, effektivisering och fakturering. Däremot får företaget inte använda GPS för att kontrollera arbetad tid och för att kunna visa för Skatteverket att bilarna inte används privat.

Datainspektionen har under året haft ytterligare ett tiotal liknande ärenden. I flera av fallen har det inkommit klagomål som beskriver att GPS har monterats i fordonen utan att de anställda har fått någon information om att en sådan skulle installeras och varför.

Cheferna kollade datorn

– Tomas fick sparken

”Det är som om man skulle sätta upp kameror i fikarummet. Chatten är vårt fikarum och det här är det enda sättet vi kan kommunicera på.” Så sa Tomas Hedin till Göteborgs-Posten i en artikel där det avslöjades att hans arbetsgivare installerat ett spionprogram som kan övervaka bland annat chatt och e-post. I en chattkonversation hade Tomas och en kollega gnällt på cheferna och diskuterat hur man skulle kunna maska på jobbet. Chatten ledde till att de blev avskedade. I GP:s artikel förklarar en av Datainspektionens jurister att det inte är tillåtet att övervaka anställda utan att informera om det. En av företagets ägare uppger i GP att spionprogrammet inte använts för att få fram chatthistoriken som var underlag för avskedandet utan att den tagits fram på annat sätt.

DNA-tester via Internet

I slutet av juni 2008 varnade Datainspektionen för risken med att tillåta DNA-tester via Internet. Myndigheten hade då utfört en förhandskontroll av

hanteringen av personuppgifter hos ett svenskt företag som erbjuder DNA-tester via Internet. Via företagets hemsida beställer kunden ett självtest för genetisk analys. Ett provkit skickas till kunden. Kunden skickar provet till ett analyslabb, som i sin tur analyserar provet och skickar tillbaka resultatet till företaget som tillhandahåller tjänsten. En rapport skickas därefter till kunden.

– Från integritetssynpunkt är det ytterst allvarligt om det på ett enkelt sätt skulle vara möjligt att med ett självtest låta testa en annan persons DNA utan dennes vetskap. Till skillnad från exempelvis Storbritannien har Sverige inte särskilt kriminaliserat en sådan handling. Vi anser att en sådan allvarlig risk för kränkning av den personliga integriteten bör uppmärksammas och regleras i en särskild författning, säger Datainspektionens generaldirektör Göran Gräslund.

En inspektion av företaget som erbjuder DNA-tester via Internet är inplanerad under 2009.

DNA-Guide ▶ LIVSGUIDEN OM DIA TESTER OM DIA-GUIDE KONTAKTA DIA-GUIDE

Beställ ditt paket nu!

Förbättra din livskvalité – lär känna ditt DNA!

NYHETER FRÅN DIA-GUIDE

- NYTT TEST: HIV-RESISTENS
- NYTT TEST: GLUTENINTOLERANS
- PRESSMEDDELANDE 2008-10-03
- PRESSMEDDELANDE 2008-07-10

DNA-Guide är ett informationsbolag vars uppgift är att göra explosionen av kunskap om DIA, livets kod, tillgänglig för alla

Med kunskap om sitt DNA kan man själv fatta informerade beslut om sin framtida hälsa och få reda på information om sig själv och vilka anlag man bär på. Olika DNA-varianter är kopplade till olika egenskaper som antingen redan har visat sig eller med viss sannolikhet kommer att visa sig i framtiden.

Nu är det möjligt att beställa DNA-tester via Internet. Det ska gå att få reda på bland annat vilka anlag man har för hjärtinfarkt, övervikt och vinterkräksjukan.

→ tetsombudsman (IO), en myndighet som "på ett samlat sätt tillvaratar integritetsskyddsintresset". I en artikel i Svenska Dagbladet säger centerns rättspolitiska talesman att partiet vill vidga Datainspektionens mandat och byta namn till integritetsombudsmannen.

November

■ Datainspektionen säger nej till förslaget om hur EU:s rambeslut om informationsutbyte mellan brottsbekämpande myndigheter ska införas i Sverige. I sitt yttrande anser Datainspektionen att förslaget inte är tillräckligt utförligt och att det bland annat tydligare bör framgå vilken information som en brottsbekämpande myndighet i ett land ska vara skyldig att lämna ut till andra länder.

■ Delegationen mot felaktiga utbetalningar har lagt fram ett betänkande med förslag till åtgärder som är tänkta att minska felaktiga utbetalningar inom välfärdssystemen. Datainspektionen yttrar sig och anser att trots att

Engla-fallet väcker tanke om centralt DNA-register

"Det går inte att säga nej längre." Det var rubriken på GT:s ledarsida 16 april 2008. Vad ledaren anser att vi inte längre kan säga nej till är ett nationellt DNA-register över alla svenskar. Bakgrunden till förslaget på centralt register är mordet på den tioåriga flickan Engla i början av april 2008.

Den 42-årige lastbilschauffören som mördade Engla var sedan tidigare dömd för flera sex- och våldsbrott. Om han då hade blivit "toppsad" och registrerad i ett centralt DNA-register hade mordet på Engla kunnat undvikas, resonerar GT:s ledare och fortsätter:

"Det vanligaste skälet mot ett DNA-register är att det hotar integriteten. Men ett DNA-register som används för att fånga brottslingar, och fria oskyldiga, är uppbyggt av det som kan kallas skräp-DNA som inte avslöjar ett dugg om våra genetiska hemligheter."

Kränkningar på Internet

"Personuppgiftslagen duger inte för att tygla Internet." Den krassa kommentaren kommer från Datainspektionens informationschef Leif Stenström i myndighetens tidning Magazin Direkt (nr 3/08). Han skriver vidare:

"Datainspektionen ska ju hjälpa den som råkar ut för integritetsintrång. Men vi har stora svårigheter att hjälpa enskilda som kränks av andra enskilda på nätet. Man skriver de mest förfärliga saker, ibland kan vi se till att det raderas, men då är skadan redan skedd. Enligt personuppgiftslagen kan den som blir kränkt få skadestånd, men så fungerar det inte i praktiken."

Var går gränsen? När är ett inlägg på exempelvis en blogg eller ett forum kränkande enligt personuppgiftslagen? Och när kan man anse att ett inlägg har ett journalistiskt ändamål och därmed inte berörs av

reglerna i personuppgiftslagen? Dessa gränsdragningar är svåra och har lett till att Datainspektionen under 2008 startade en speciell Internetgrupp vars arbete fortsätter och intensifieras under 2009.

Här är ett par fall som har tagits upp av myndighetens Internetgrupp.

Fall 1: Pirate Bay och obduktionsbilderna från Arbogafallet

I mars 2008 knivhöggs två barn till döds i Arboga. I augusti samma år begärde någon ut polisens förundersökningsprotokoll, inklusive obduktionsbilder på de mördade barnen, och la ut det för nedladdning på fildelningssajten The Pirate Bay.

Personuppgiftslagen gäller inte om publiceringen av personuppgifterna görs för journalistiska ändamål även om man gör det på ett för enskilda personer kränkande sätt. Undantaget för journalistiska ändamål avser inte enbart etablerade medier utan även privatpersoner som vill informera, utöva kritik och väcka debatt.

De så kallade Arbogamorden har varit mycket uppmärksammade i massmedia. I kommentarerna på Pirate Bay i samband med publiceringen sägs att publiceringen skett för att förmedla en annan bild av målet. Mot bland annat den bakgrunden bedömer Datainspektionen att spridningen av förundersökningsprotokollet via Pirate Bays webbplats omfattas av undantaget för journalistiskt ändamål. Myndigheten kan därför inte ingripa mot denna informations-spridning även om den kan uppfattas som mycket kränkande.

Fall 2: Betygsättning av läkare

Datainspektionen har under 2008 tagit emot många klagomål som rör en webbplats där man anonymt

→ förslaget innehåller ny, omfattande insamling och behandling av personuppgifter saknas en redovisning av vilka konsekvenserna blir för den personliga integriteten.

■ Riksdagen godkänner ett rambeslut om utbyte av uppgifter ur kriminalregister mellan EU-länderna. Informationsutbytet gäller personer som dömts för brott, även de som dömts till bötesstraff.

December

■ Ica väcker stor uppmärksamhet i media efter att ha skickat ut personliga reklamblad som baseras på kundernas inköpsvanor. Datainspektionen granskar Ica och konstaterar att den inköpsbaserade reklamen inte strider mot personuppgiftslagen eftersom kunderna har lämnat sitt samtycke efter att ha fått tydlig information.

■ I en dom meddelar Regeringsrätten att skolor får använda elevernas fingeravtryck i tallriksautomater för att kontrollera att eleverna har betalat skolmåltiden. →

får betygsätta läkare. Webbplatsen har ett så kallat utgivningsbevis från Radio och TV-verket (www.rtvv.se) vilket innebär att sajten har samma grundlagsskyddade rättigheter som exempelvis vanliga dagstidningar. Grundlagen har företräde framför personuppgiftslagen vilket innebär att publiceringen inte är något som Datainspektionen kan utreda eller göra något åt.

Fall 3: Webbplats med information om dömda sexförbrytare

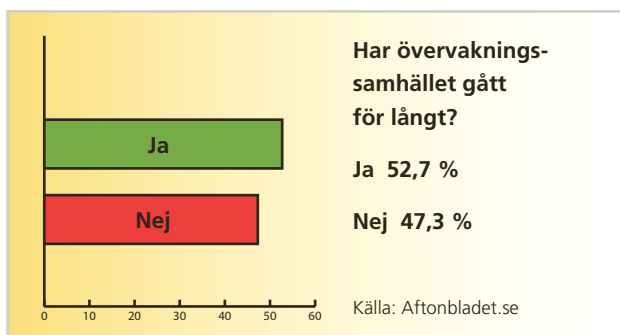
I slutet av 2008 tog Datainspektionen emot ett antal klagomål om en webbplats som publicerar personuppgifter om dömda sexualförbrytare. På sajten pekades sexförbrytarna ut inte bara med namn och dom utan även med bostadsadress (med karta) och ibland även bild.

En viktig frågeställning i Datainspektionens pågående utredning är om publiceringen görs för journalistiska ändamål och därmed inte berörs av personuppgiftslagen. Om Datainspektionen bedömer att publiceringen inte sker för journalistiska ändamål kan den bryta mot personuppgiftslagen, bland annat eftersom man publicerar personuppgifter som rör brott. Datainspektionen måste även ta reda på om personerna som ligger bakom sajten bor i Sverige för att kunna avgöra om personuppgiftslagen gäller. Om sajten ligger utomlands och Datainspektionen bedömer att publiceringen bryter mot personuppgiftslagen kan det i praktiken vara svårt att stänga sajten.

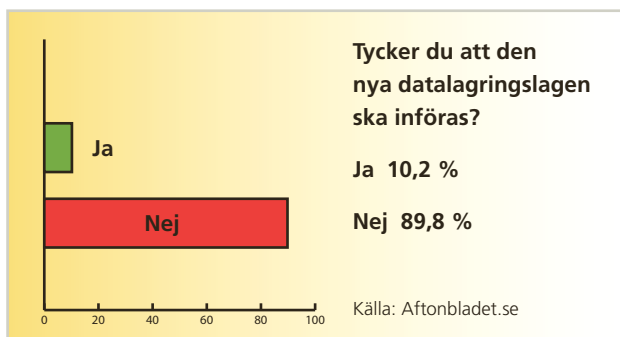
I en artikel i Svenska Dagbladet säger en av personerna bakom webbplatsen att utgången av Datainspektionens granskning inte spelar någon roll. Även om myndigheten finner att hemsidan är olaglig tänker de fortsätta att lista personer som dömts för sexuella övergrepp.

”Det är olyckligt om Datainspektionens granskning visar att det vi gör är fel. I så fall säger man indirekt att de dömdas integritet är viktigare än offrens.”

Allmänheten tycker till om övervakningssamhället

Nu har övervakningssamhället gått för långt. Det tycker i alla fall majoriteten av de personer som svarade när Aftonbladet i oktober 2008 ställde frågan på sin webbplats.

Få svenskar tycks vilja att Sverige inför EG-direktivet om trafikdatalagring. I det svenska lagförslaget ska uppgifter om telefonsamtal och Internet-användning lagras av operatörerna i ett år.

→ Men eleverna måste ge sitt samtycke och det måste finnas alternativ för den som inte vill använda sitt fingeravtryck.

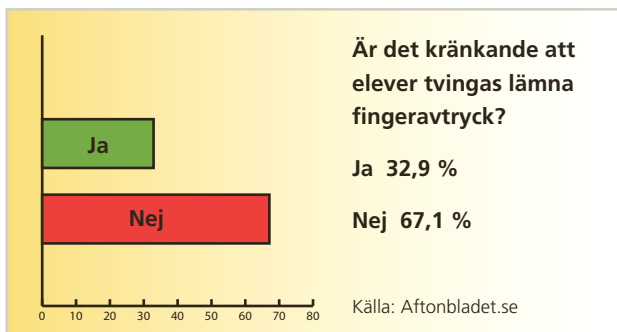
■ SJ:s databas med uppgifter om kortinnehavares resor har inte rensats sedan den togs i drift år 2000. Datainspektionen förelägger SJ att inte spara uppgifterna längre än 90 dagar från avresedatum.

■ I slutet av 2007 fastslog Datainspektionen att fackförbundet Byggnads måste sluta att behandla löneuppgifter för de byggnadsarbetare som inte är medlemmar i facket. Beslutet överklagades till länsrätten som i december 2008 meddelar att den går på Datainspektionens linje och avslår överklagandet.

Nyhetsbrev

Fortsätt att följa vad som händer på integritetsområdet. Beställ en prenumeration på vårt nyhetsbrev på www.datainspektionen.se

I december 2008 avgjorde regeringsrätten att skolor får använda tallriksautomater som delar ut tallrik efter att eleven visat sitt fingeravtryck. Men, man måste ha elevernas samtycke och det måste finnas ett alternativ för den som inte vill visa sitt fingeravtryck.

Vill du veta mer om integritetsfrågor?

På Datainspektionens webbplats www.datainspektionen.se kan du läsa mer om integritetsfrågor och ladda ner eller beställa informationsmaterial. Där kan du också beställa en prenumeration på Datainspektionens tidskrift *Magazin DIrekt* och vårt nyhetsbrev.

Datainspektionen

Datainspektionen är en myndighet som arbetar för att behandlingen av personuppgifter i samhället inte ska medföra otillbörliga intrång i enskilda människors personliga integritet. Ansvarsområdet omfattar framförallt personuppgiftslagen, inkassolagen och kreditupplysningslagen. Datainspektionen gör inspektioner och hanterar klagomål från enskilda medborgare samt tar fram vägledning och ger synpunkter på utredningar och lagförslag. Datainspektionen har också en omfattande informationsverksamhet, vi utbildar, svarar på frågor och ger stöd till personuppgiftsombud.

Kontakta Datainspektionen

E-post: datainspektionen@datainspektionen.se Webb: www.datainspektionen.se
Tfn 08-657 61 00. Postadress: Datainspektionen, Box 8114, 104 20 Stockholm.

